

Irodalom a nyárban, nyár az irodalomban

IDEI IRODALMI kalandozásaimat nem is kezdeném mással, mint egy röpké nyári visszatekintéssel. A furcsa csupán az lehet némileg, hogy ezúttal nem irodalmi szempontok alapján szándékozom felhívni a figyelmet néhány írásra, de aki ismeri folyóirataink és könyvkiadóink nyári termését, az ezen egyáltalán nem fog meglepődni. Úgy tűnik, hogy sem a vakító napsütés, amellyel az idej vakáció megajándékozott bennünket, sem a nyakunkba esőket zúdító borulások nem képesek a fénynek és árnyaknak azt a gazdag változatosságát elővarázsolni, ami más évszakoknak sajátja.

Kosztolányi dialektikusan utalt az irodalom és időjárás összefüggéseire, mondván, hogy a költő akkor arat, ha termését elveri a jég. Nos, meteorológiai fejtegetésének következő mondatához kapcsolódva, meg kell állapítanunk, hogy ezen a nyáron nem volt jégverés, vagy ha volt, csak olyan helyeken, ahol írók és költők nem tartózkodtak. Ergo... a költők zengedeztek a napról. Am a nap olyan egyforma. Az írók strandnovellákat írtak. De a strandok is egyformák. Maradt még néhány esemény, de azt megírták az újságok. Így aztán főleg olyan írások születtek, melyek csupán erőszakkal győmészölhetőek bele az irodalom skatulyába: vallomások, melyeket — egy nyári könyv előszava szerint — azért jelentettek meg, hogy „valljanak egy korosztályról, és hozzászóljanak ahhoz a bizonyos kérdéshez, hogy milyenek is valóban a mai fiatalok.

IGY KERÜLT a könyvesboltokba nemrégiben a Koszmosz kiadásában egy húsz „elbeszélést” tartalmazó kötet a „Ne féltsétek őket” című. Erről nem csak azért érdemes megemlékeznünk, mert a című novellát egy szegedi főiskolai hallgató, Vedres Zsuzsa írta még gimnazista korában, hanem azért is, mert nemcsak középiskolai osztályproblémákat tárgyal, de — bizonytalan kézzel — odavet néhány skiccet is a mai egyetemistákról. (Emlékeztetek az előszóra, mely arra bátorít, hogy ne irodalmilag elemezzem az írásokat. Így csupán annyit említek meg, hogy a kötet egyik legjobb, művészi szempontból is leghitelesebb novellája Ördög Szilveszteré, aki szegedi, majd vásárhelyi gimnazistából most lett pesti egyetemista, s hogy írói közül határozott tehetséget mutat még Harsányi Gábor, Cs. Nagy Ibolya, Kóváry Ernő Péter, Czele György és Spiró György.)

Az egyetemistákat egy falusi fiú szemével látatja Tóke Péter a „Holnap talán könnyebb lesz” című elbeszélésben: megidézi az Anna-bár, a házibulik hőseit. A magyar-angol szakos Idát, aki az ölelkészésben és írásban éli ki magát, Róbertet, aki a házibulira meghív egy koleoszt is, bár azok nem „elit fejek”, Vilmást, aki azért vettek fel jogásznak az Eötvösre, mert az apja „nagy fejese”, valamint Pétert, aki csak annyiban különbözik a többiétől, hogy hosszabb a szerepe, mert ő a faluról érkező Gyuri házigazdája. Egy kis „Közöny” ez a meglehetősen gyengécske elbeszélés, melynek konklúzióját így mondja ki egy névtelen szereplő: „Gyerekek, állati unalmas minden...” s a másik így folytatja: „Az ember csak teng-leng, esküszöm, nem tudom, mi értelme van az egésznek.”

ENNYI MARAD MEG az emberben ebből az írásból. S arra kényszerül, hogy az ügyetlen tipizálás mögött az igazságot keresve önmagába nézzon. Vissza az egyetemi éveire, vagy előre, ha csak most indul el egyetemi pályafutásán. Szeretne kigabalyodni az ágy-jelenetek és közönyös párbeszéd hálójából, és azt mondani: nem ez az igazság. Aztán ráébred, hogy ha cáfolni akar, csak triviális igazságokat mondhatna, olyasmit, hogy másért is érdemes élni. Azért, ami nemcsak az egyetemi éveket teszi teljessé, nem csak az ifjúságot, hanem magát az

embert. De vigasztalja az a tudat, hogy az életnek, a valóságnak ez a durván papírra vetett vázlata nem korpék, csupán korpék, min sokunknak el kell gondolkoznia.

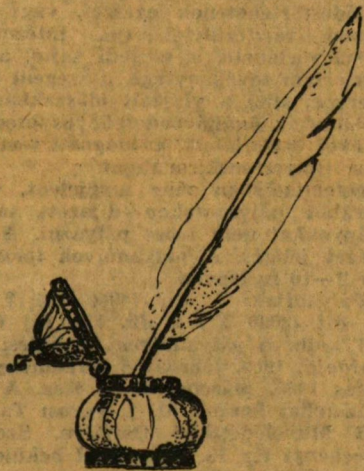
S még egy korpék. Ezúttal a Tiszatáj augusztusi számából. Pál Rita Láz című elbeszélése célzok, mely egy fiatal nő felvételi kudarcának zaklatott stílusú, de pontos rajza. Egyetlen jelenetet ragadok ki belőle, azt, amikor a sötétbe öltözött elnök (ilyennel persze az idej nyár forró felvételi katalánában nem igen találkozhattunk) az olvasmányairól kérdezi a lázzal küszködő lányt, aki egyszerre akarna beszélni Steinbeck gyapotszedőiről, Nexó szelíd Dittjéről, Hemingway ezredeséről, de „már nincs idő Dittjéről szólni, vagy a montériákról, új kérdés katóg felém, és keserűen szajkózom a tankönyv egyhangú, unalmas szövegét”.

MAGAM IS JÁROM néhány éve a felvételi vizsgákat, így a legutóbbi keserű megjegyzést nagyon is értem. Csupán arra irányította gondolataimat ez a néhány sor, hogy, ha már a tankönyv — s ezzel vitatkozni sem akarok — valóban egyhangú és unalmas, nem lehetne-e kellő előkészítéssel kevésbé görcsössé tenni a felvételi vizsgát. E novelláról beszélgettünk vonaton néhány ismerőssel, s önkéntelenül is az a kétség ébredt fel bennünk, hogy, ha a felvételiző az unalmas tankönyvi szöveg helyett a maga, bár sokszor zavaros, de esetleg eredetibb véleményét mondhatná el időnként, megérné e neki a kockázat.

Természetesen hibásan jártunk el, mert összevettük az irodalmat és a valóságot. De így, hibásan is, azt hiszem, közel jártunk a lényeghez, amikor egyként szögeztük le, hogy általában: nem. Nem, mert így olyan balcsent érhető, mint az évek során jó néhány tehetséges fiatal, hogy nem a készségekre figyelni kell, hanem a koncepció hibás voltára. Valaki még azt is mondta, hogy ilyesmi különben sem fordulhat elő, mert a felvételiző és felvételiztető egyaránt ragaszkodik a rendeletekhez, a megszokáshoz.

Ilyen és hasonló írásokon töprengtem a nyáron. S most már örömmel köszöntöm az ősz, amelynek jóvoltából „irodalmibb” tallózásokat végezhetek ezeken a hasábköveken. Várom a Kosztolányi-féle jégverést.

VERESS MIKLÓS

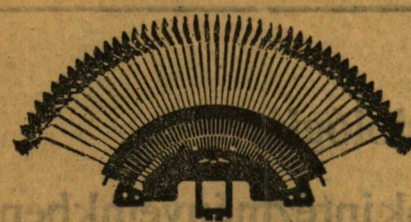
Eszperantisták szegedi szemináriuma

Augusztus 11-én a November 7. Művelődési Otthonban mintegy kétszáz eszperantista részvételével megnyílt az V. Nemzetközi Pedagógus Eszperantó Szeminárium. Ötödik éve hangzik el augusztus közepén az eszperantó himnusz, s kezdődik meg az immár hagyományossá vált, nemzetközi elismerést szerzett szeminárium.

Az augusztus 11-i megnyitón a Csongrád megyei Eszperantó Bizottság titkára, Rátkai Árpád bevezető szavai után Radnóti Tamás a Szeged Mj. Városi Tanács népművelési csoportvezetője üdvözölte a résztvevőket, majd 10 nemzet képviselője adta át honfitársai üzenetét.

A résztvevők nyolc csoportban hallgattak előadásokat a Ságvári gimnáziumban. Helyi, illetve budapesti előadók tartották a foglalkozásokat, s a tíz nap után száznegy hallgató vizsgázott sikerrel.

A szeminárium résztvevői augusztus 11-én Baghy Gyula szegedi eszperantista író és költő szülőházán emléktáblát helyeztek el. A vendégek a tíz nap alatt megtekintették a Szabadtéri Játékok előadásait, a Fesztivál kiegészítő rendezvényeit, kiállításait látogatták, városnéző sétákon vettek részt, átböngésztek az Eszperantó Múzeum és Könyvtár anyagát a Somogyi Könyvtárban, több alkalommal hallgatták meg a Ladvánszky kórus műsorát.

A pedagógiai szociológiáról

Háromszázhusz külföldi és hazai vendég a szegedi nyári egyetemen

A József Attila Tudományegyetem és a TIT július 21—31-ig rendezte meg az V. Pedagógiai Nyári Egyetemet. A tíznapos programban előadásokat hallgattak a pedagógiai szociológia témaköréből. A 320 hallgató 19 magyar és két német nyelvű előadást hallgatott, résztvettek a fesztivál erre az időre eső rendezvényein ellátogattak Gyulára a várjátékokat megtekinteni, sőt lementek a Balatonra is.

Gömöri Albert harmadízben jött el a Nyári Egyetemre.

— Visszajárok, mert mindig érdekes a program. Nem spekulatív problémákat dolgoznak fel, hanem a gyakorlat által felvetett kérdésekkel foglalkoznak. A gyakorlat és az elmélet kapcsolódik, s az előadások mindig problémafelvetők. El lehet gondolkozni rajta, hogyan kell megvalósítani. Érdekes és vonzóvá teszi a Nyári Egyetemet, hogy előremutató a program. 1966-ban pl. a modern technikai eszközök használatáról tartottak előadássorozatot, most a szociológia és szociometria tárgyköre szerepelt a programban.

Werner Ottó, a Veszprémi Járás Művelődési Osztály vezetője szintén harmadízben van itt. Ez évben már vellejötték a nevelők és a szakfelügyelők is.

— Tapasztalataikat átadják a kollégáknak, vagy csak önállóan hasznosítják?

— Tantestületi ülés keretében számolunk be a hallottakról.

— Mi a véleménye, nem kellene-e szekciókra osztani a foglalkozást?

— Leszükülne az előadás, sőt dilemma elé kerülne a hallgatóság.

— Hogyan lehetne a Nyári Egyetemet még érdekesebbé tenni?

— A délutánok folyamán be kellene iktatni vitákat, ahol megtalálnák egymást az azonos érdeklődésű emberek és megtárgyalhatják a hallottakat.

— A kulturális programról mi a véleménye?

— A város légköre olyan, hogy az előadón kívül is nagyon kellemesen telik az idő. Nagyon jó, hogy a Nyári Egyetemmel egyidőben van a többi rendezvény is, így lehetőség adódik kulturális fejlődésre.

Mindenki jónak találja azt a tervet, hogy a jövő évben az ifjúságkutatás problémái kerüljenek megtárgyalásra, hiszen ez a téma nemcsak a pedagógusokat, de az ifjúsággal más területen foglalkozókat is érdekelné fogja.

Dr. Kurt Meindl és dr. Dietrich Roland, az Erfurti Tanárképző Főiskola tanárai. Az Uránia Ismeretterjesztő Társulat munkatársaitól kapták előzetesen a Nyári Egyetem programját.

— Melyik előadást tartották a legérdekesebbnek?

— Nem értékelési sorrendet állítunk fel, ha azt mondjuk, hogy Komlósi Sándor főiskolai docens előadása volt számunkra a legérdekesebb azért, mert mi is a családi nevelés kérdéseivel foglalkozunk. Ezen túlmenően minden előadás nyújtott újat. Érdekesek és hasznosak, mert elősegítik a problémák megoldását, sőt betekinthez a hallgatóság a kutatási módszerekbe is. Nálunk a Szegedi Nyári Egyetemet hivatalos továbbképzési fórumnak ismerik el.

— Van-e hasonló fórum Németországban?

— Július elején van egy továbbképzés Erfurtban, mely a főiskolához és az egyetemekhez kapcsolódik. Augusztusban szintén Erfurtban rendeznek egy kurzust német pedagógusok és a kapitalista országok német szakos tanárai számára.

A beszélgetésből kitűnt, hogy mi adja meg a Nyári Egyetem sikerét; a Nyári Egyetem vezetősége mert a kezdeti bátor témaválasztáshoz hasonlóan mindig újat kezdeni. Újszerűség, kezdeményezőkézség, a hagyományok felhasználása együtt hozza meg az eredményt.

LACZÓ KATALIN

Helytörténeti olvasókönyv Szegedről

A Mj. Városi Tanács VB. Művelődési Osztálya kiadásában hamarosan megjelenik *Oltvai* Ferenc levéltárigazgató összeállítású, a „Szeged múltja írott emlékekben” című dokumentumgyűjtemény, mely Szeged 1222—1945-ig terjedő történetére vonatkozó levéltári anyagot tartalmazza.

Szeged középkori írott emlékei latin nyelven már megjelentek Reizner János

Szeged monográfiájában. Az újkori történetre vonatkozóan azonban nincs forráskiadványunk. Ez az összeállítás dialektikai hasznosságán túl szemléltető anyag a helytörténeti ismeretek felső- és középső és felsőfokú oktatásához. Forrásfeltáró segédeszköznek készült a magyarázatokkal ellátott forrásanyag, s egyben hasznos és érdekes olvasmányanyag a város története iránt érdeklődők számára.

Az összeállítás a Mohács előtti korról kezdődik, hiszen az Aranybullában Szeged is szerepel, mint sólerakási hely, és vezet a török időkön, a feudalizmus és kapitalizmus időszakán keresztül egészen a felszabadulásig.

Nem nagy példányszámban jelenik meg, ezért a Móra könyvesbolt már most gyűjti az előjegyzéseket, s az igényeket a megrendelés sorrendjében elégíti ki.

Szép könyv és illusztráció

A Képzőművészeti és Grafikai Gyűjtemény, a Móra Ferenc Múzeum és a Szegedi Nyomda rendezte meg 1967 legszébb könyveinek és illusztrációinak kiállítását. Július 19-én 12 órakor dr. Csongor Győző bevezető szavai után dr. P. Brestyánszky Ilona kandidátus, a Képzőművészeti és Grafikai Gyűjtemény vezetője nyitotta meg a Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában.

A tárlókban az országos Szép Könyv versenyen részt vett és díjat nyert kiadványokat helyezték el. Több, mint 4000 könyv közül választották ki azt a huszonhárom, melyet díjaztak, három művet az elnökség külön díjjal tüntettek ki, harmincharom pedig dicséretben részesült. A díjazott könyvek között szerepelt az „Új kor nyitánya”, Bori Imre—Körner Éva; Kassák Lajos irodalma és festészete, Petőfi Sándor: János vitéz, mindhárom a Kossuth Nyomda terméke; Gyurkó László: Lenin, október című műve az Athenaeum Nyomda munkáját dicséri, a Révai Nyomdából került ki Pogány Frigyes Róma című könyve. Az elnökség külön díjjal tüntette ki a Biblioteka Corvinianát, a Kner Nyomda munkáját.

A díjazott könyvek között szerepelnek a Szegedi Nyomda készítményei is, így Hegedűs Géza: Theseusz című műve Beck Péter tipográfiájával, Hincz Gyula rajzaival, Képes Géza: Kő és festék című könyve Sebastyén Lajos tipográfiájával és Dezsényi Miklós—Hernády Ferenc: A magyar hajózás története Márkus Bálint tipográfiájával. A Szegedi Nyomda termékeiből kiállították még többek között Domokos Dísznövénytermesztését s a Móra Ferenc Múzeum új évkönyvét.

A paravánokon a legszebb illusztrációk voltak láthatók, így Reich Károly, Hincz Gyula, Würtz Ádám, Szántó Piroska, Kass János grafikai. A nyomda által készített újságok, napilapok, folyóiratok és időszaki kiadványok tették teljessé a szép kiállítást.

L. K.

Halló? Halló!

Halló. Doktor Jován János? Itt a Szegedi Egyetem szerkesztősége. Biztosan emlékezik arra, hogy fél éve mi adtunk először hírt a tervezett alberleti irodáról, melyről aztán más lapok, sőt a rádió is beszámolt. A tanév kezdete előtt ezért fordulunk ismét kérdéssel Önhöz: mikortól működik az alberleti iroda?

— Sajnos egyelőre pontos időponttal nem szolgálhatok. Az iroda megnyitását gátolja a helyiséghiány. Annak idején a városi KISZ-bizottság ígért támogatást, de állandó helyet ők sem tudnak biztosítani. Remény van arra, hogy ha az Apáthy-kollégium alagsorából elköltözik a konyha, és a KISZ veszi kezelésbe az ottani helyiségeket, a klub mellett nekünk is lesz állandó helyünk. Addig is, amíg a kollégium tervezett felújítása meg nem valósul. De októbernél előbb erre sem számíthatunk...

— Nem lehetett volna ilyen körülmények között is a hallgatók érdekében valahol ügyeletet tartani? Talán nem volt elég társadalmi munkára vállalkozó?

— Azt hiszem, hogy olyan ügyelettel, melyet mindig más és más helyen kellett volna tartanunk, csak lejárattuk volna az akciót. Pedig aktívában nincs és nem is lett volna hiány. Már a nyári ügyelet is meg volt szervezve, sokan és lelkesen vállalták ezt a munkát. A személyi feltételek tehát biztosítva vannak. Arról is beszámolhatok, hogy az érdeklődés is igen nagy, úgy a lakásadó, mint a hallgatók részéről.

— Köszönjük a tájékoztatást, és reméljük, hogy minél hamarabb beszámolhatunk a működő alberleti iroda munkájáról. Viszonthallásra!

— Viszonthallásra.